

Nr 31.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lantarbetstidslag, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 19 mars 1948 dagtecknad proposition, nr 192, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

(Gällande lag:)

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Nr 265.

Lantarbetstidslag;

given Stockholms slott den 8 juni 1945.

Lantarbetstidslag.

Härigenom förordnas som följer.

Lagens tillämpningsområde.

1 §.

Denna lag äger tillämpning:

1) å jordbruk jämte därtill hörande binäringar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, samt å byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binäring som nu nämnts, allt för såvitt i företaget till arbete för arbetsgivares räkning i regel användas minst två arbetare, häri icke inräknad arbetare, som användes till arbete, vilket avses under a)—f) här nedan; samt

2) å trädgårdsskötsel, bedriven såsom självständigt företag, för såvitt däri till arbete för arbetsgivares räkning i regel användes minst en arbetare enligt samma beräkning.

Från lagens tillämpning undantagas:

a) arbete, som utföres under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande;

Bihang till riksdagens protokoll 1948. 9 saml. 2 avd. Nr 31.

Lagens tillämpningsområde.

1 §.

Denna lag äger tillämpning:

1) å jordbruk jämte därtill hörande binäringar, vilka icke bedrivs såsom självständiga företag, samt å byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binäring som nu nämnts, allt för såvitt i företaget till arbete för arbetsgivares räkning i regel användes minst en arbetare, häri icke inräknad arbetare, som användes till arbete, vilket avses under a)—f) här nedan; samt

(Gällande lag:)

(Kungl. Maj:ts förslag:)

- b) kolning i mila;
- c) mjölkning, skötsel och upptagning av rotfrukter, *dikning*, skogsarbete, upptagning av torv samt tillverkning av bränntorv och torvströ, allt i den mån dessa arbeten utföras *mot ackordsersättning*;
- d) husligt arbete;
- e) arbete, som bedrivs av staten; samt
- f) arbete, varå arbetstidslagen för detaljhandeln äger tillämpning.
- c) mjölkning, skötsel och upptagning av rotfrukter, skogsarbete, upptagning av torv samt tillverkning av bränntorv och torvströ, allt i den mån dessa arbeten utföras *på ackord*;

2 §.

Såsom arbetare skall vid tillämpning av denna lag ej räknas:

- a) medlem av arbetsgivarens familj;
- b) lantbruksinspektör eller annan befattningshavare i överordnad ställning; eller
- c) bokhållare eller annat kontorsbiträde.

3 §.

På begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör eller den, vars rätt därav beröres, åligger det arbetsrådet att avgöra, huruvida visst arbete är att hänföra till sådant, varå denna lag äger tillämpning, eller huruvida viss arbetstagare är att enligt lagen räkna såsom arbetare.

Är mål, som handlägges vid domstol, beroende av fråga, varom i första stycket förmåles, skall domstolen hänskjuta frågan till arbetsrådet, när part sådant äskar eller domstolen finner det nödigt, och må *slutligt utslag av domstolen* ej meddelas, förrän arbetsrådets beslut kommit domstolen tillhanda.

Är mål, som handlägges vid domstol, beroende av fråga, varom i första stycket förmåles, skall domstolen hänskjuta frågan till arbetsrådet, när part sådant äskar eller domstolen finner det nödigt, och må *dom* ej meddelas, förrän arbetsrådets beslut kommit domstolen tillhanda.

I annan fråga rörande lagens tillämpning än som i första stycket avses har arbetsrådet att på begäran av domstol, allmän åklagare, yrkesinspektör eller den, vars rätt av frågan beröres, avgiva utlåtande.

Ordinarie arbetstid.

Ordinarie arbetstid.

4 §.

4 §.

1 mom. Till arbete, som avses i 1 § första stycket under 1), må arbetsgivare icke använda arbetare

1 mom. Till arbete, som avses i 1 § första stycket under 1), må arbetsgivare icke använda arbetare un-

(Gällande lag:)

under längre tid, raster oräknade, än för dygn 10 timmar samt för arbetsvecka

under januari, februari och december 43 timmar,

under mars, oktober och november 48 timmar samt

under tiden april—september 52 timmar.

Från vad sålunda stadgats skola gälla följande undantag:

a) För varje brukningsdel må en arbetare, som i regel användes till såväl djurskötsel som annat arbete (*arbetare med blandat arbete*), användas till arbete *under januari, februari och december högst 45 timmar för arbetsvecka samt under mars, oktober och november högst 50 timmar för arbetsvecka.*

Vad nu sagts gälle ock den, som ersätter arbetare med blandat arbete under ledighet.

b) För arbetare, som huvudsakligen användes till djurskötsel (*djurskötare*), samt för arbetare, som under minst en vecka ersätter djurskötare, må arbetstiden icke överstiga för dygn nio timmar och för två arbetsveckor i följd 100 timmar.

För att ersätta djurskötare under kortare tid än en vecka må annan arbetare användas till djurskötsel utöver den i första stycket för oktober—mars angivna tiden för arbetsvecka. Den sammanlagda arbetstiden för arbetsvecka, varunder sådan arbetare användes även till djurskötsel, må varken under nämnda månader eller under året i övrigt överstiga 50 timmar.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

der längre tid, raster oräknade, än för dygn 10 timmar samt för arbetsvecka *under tiden november—februari 45 timmar och under tiden mars—oktober 50 timmar.*

Från vad sålunda stadgats skola gälla följande undantag:

a) För varje brukningsdel må en arbetare, som i regel användes till såväl djurskötsel som annat arbete (*arbetare med blandat arbete*), *under tiden november—februari* användas till arbete *högst 47 timmar för arbetsvecka.*

Vad nu sagts gälle ock den, som ersätter arbetare med blandat arbete under ledighet.

b) För arbetare, som huvudsakligen användes till djurskötsel (*djurskötare*), samt för arbetare, som under minst en vecka ersätter djurskötare, må arbetstiden icke överstiga för dygn nio timmar och för två arbetsveckor i följd 96 timmar.

För arbetare, som ersätter djurskötare under kortare tid än en vecka, må arbetstiden under tiden november—februari utsträckas till 48 timmar för arbetsvecka.

(Gällande lag:)

2 mom. Till arbete, som avses i 1 § första stycket under 2), må arbetsgivare icke använda arbetare under längre tid, raster oräknade, än för dygn 10 timmar samt för arbetsvecka

antingen 48 timmar

eller ock under januari, februari, november och december 43 timmar, under mars och oktober 46 timmar samt under tiden april—september 52 timmar.

3 mom. Med arbetsvecka förstås i fall, som avses i 1 mom., tiden från och med måndag till och med söndag samt i fall, som avses i 2 mom., tiden från och med fredag till och med torsdag. Vad i 1 mom. föreskrivits beträffande två arbetsveckor i följd skall gälla för perioder om två arbetsveckor, räknade från första måndagen i november månad varje år.

För viss månad given föreskrift om arbetstid skall tillämpas under arbetsvecka eller tvåveckorsperiod, som nyss sagts, vars första dag infaller under månaden.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

2 mom. Till arbete, som avses i 1 § första stycket under 2), må arbetsgivare icke använda arbetare under längre tid, raster oräknade, än för dygn 10 timmar samt för arbetsvecka

antingen 48 timmar

eller ock under tiden november—februari 45 timmar och under tiden mars—oktober 50 timmar.

3 mom. Med arbetsvecka förstås tiden från och med måndag till och med söndag. Vad i 1 mom. föreskrivits beträffande två arbetsveckor i följd skall gälla för perioder om två arbetsveckor, räknade från första måndagen i november månad varje år.

För viss månad given föreskrift om arbetstid skall tillämpas under arbetsvecka eller tvåveckorsperiod, som nyss sagts, vars första dag infaller under månaden.

5 §.

1 mom. Arbetsrådet må, när skäl därtill äro, medgiva, att den i 4 § angivna arbetstiden, utan att förlängas för år räknat, fördelas på annat sätt än i nämnda paragraf sägs.

2 mom. Finnes i visst fall av särskilda skäl påkallat, att arbetstiden utsträcker längre än i 4 § sägs, äger arbetsrådet lämna medgivande därtill.

3 mom. Undantag från de i 4 § angivna begränsningarna må ock av arbetsrådet medgivas, då det av uttalanden av arbetarnas sammanslutning eller sammanslutningar eller annorledes framgår, att det stora flertalet av de arbetare, som skulle beröras av undantaget, finner detsamma önskvärt och arbetstiden ej därigenom kommer att oskäligt utsträckas.

(Gällande lag:)

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Arbete å övertid.**6 §.**

1 mom. Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i ett företags drift eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må arbetare, i den mån det är nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete å övertid. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom två dygn från dess början göra anmälan till arbetsrådet.

Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid, utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan har arbetsrådet att ofördröjligen meddela beslut.

Anmälan eller ansökan, varom här är sagt, må anses gjord, när densamma i betalt brev avlämnats till posten.

2 mom. Arbetare må utan sådan anmälan eller ansökan, som i 1 mom. sägs, användas till arbete å övertid, som föranledes av födelser, sjukdomsfall eller olycksfall bland djuren.

7 §.

1 mom. Erfordras för driftens ohindrade gång nödvändigtvis att förberedelse- eller avslutningsarbeten utföras före eller efter den allmänna arbetstiden eller såvitt angår trädgårdsskötsel att så kallad vaktjänst utföres utom den allmänna arbetstiden, må nödigt antal arbetare därtill användas å övertid under högst sju timmar för arbetsvecka.

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall än som avses i 6 § med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete å övertid, vare därtill berättigad för högst 48 timmar under loppet av fyra arbetsveckor eller, om arbetsrådet finner skäl sådant medgiva, högst 50 timmar under loppet av en kalendermånad; dock icke för mer än 200 timmar under en tidrymd av 12 månader i följd.

3 mom. Är ytterligare eftergift av trängande behov påkallad, må sådan, dock för högst 100 timmar under en tidrymd av 12 månader i följd, meddelas av arbetsrådet.

4 mom. I fråga om arbetares skyldighet att utföra arbete, som avses i denna paragraf, gäller vad därom kan anses vara med arbetsgivaren över-

2 mom. Finner arbetsgivare i annat fall än som avses i 6 § med hänsyn till särskilt förhållande påkallat att använda arbetare till arbete å övertid, vare därtill berättigad för högst 48 timmar under loppet av fyra arbetsveckor eller, om arbetsgivaren föredrager sådan beräkningsgrund, högst 50 timmar under loppet av en kalendermånad; dock icke för mer än 200 timmar under en tidrymd av 12 månader i följd.

(Gällande lag:)

(Kungl. Maj:ts förslag:)

enskommet, men åligger det arbetsgivaren tillse, att icke arbetaren genom användande till dylikt arbete utsättes för överansträngning eller ohälsa.

8 §.

Arbetsgivaren bör anskaffa och å arbetsstället förvara övertidsjournal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet.

Rörande arbetares användande till arbete å övertid enligt 6 § 1 mom. eller 7 § åligger det arbetsgivaren att göra anteckning i sådan övertidsjournal senast den första söckendagen i näst därpå följande arbetsvecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda lagrum, så snart sådant kan bedömas. *Arbetsrådet äger dock föreskriva, att anteckning om arbete å övertid får verkställas å annan tid och på annat sätt än nu angivits.* I fråga om sådant arbete å övertid, som avses i 7 § 1 mom., är arbetsgivaren icke pliktig att göra *dylik anteckning*, där övertiden finnes behörigen upptagen å arbetstidschema, anslaget å arbetsstället och angivande tiden för det dagliga arbetets början och slut.

Rörande arbetares användande till arbete å övertid enligt 6 § 1 mom. eller 7 § åligger det arbetsgivaren att göra anteckning i sådan övertidsjournal senast den första söckendagen i näst därpå följande arbetsvecka eller, därest då icke kan avgöras, huruvida arbetstiden är att hänföra till sådan, som avses i nämnda lagrum, så snart sådant kan bedömas. *Anteckning om arbete å övertid får dock verkställas å annan tid och på annat sätt än nu angivits, om för ändamålet begagnas handling av typ, som arbetsrådet godkänt för användning i stället för övertidsjournal, eller arbetsrådet eljest det medgiver.* I fråga om sådant arbete å övertid, som avses i 7 § 1 mom., är arbetsgivaren icke pliktig att göra *anteckning om arbete å övertid*, där övertiden finnes behörigen upptagen å arbetstidschema, anslaget å arbetsstället och angivande tiden för det dagliga arbetets början och slut.

Arbetare äge rätt att själv eller genom utsedd representant på anfordran erhålla del av övertidsjournalen såvitt honom rör.

Beslut av arbetsrådet enligt 6 § 1 mom. eller 7 § 2 eller 3 mom. skall biläggas journal eller annan handling, däri anteckning enligt andra stycket skall göras, och skall journalen eller handlingen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst tre år, räknat beträffande

Beslut av arbetsrådet enligt 6 § 1 mom. eller 7 § 3 mom. skall biläggas journal eller annan handling, däri anteckning enligt andra stycket skall göras, och skall journalen eller handlingen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst tre år, räknat beträffande journalen

(Gällande lag:)

(Kungl. Maj:ts förslag:)

journalen eller handlingen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från detsammans datum.

eller handlingen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från detsammans datum.

Allmänna bestämmelser.

9 §.

För tjänstgöring i arbetsrådet vid handläggning av ärende, som avses i denna lag, utser Konungen för viss tid två med jordbruksförhållanden förtrogna ledamöter. En ledamot skall utses bland personer, föreslagna av de svenska arbetsgivareföreningarnas förtroenderåd, och vid tjänstgöring i arbetsrådet ersätta en av dess ledamöter, som utsetts efter förslag av arbetsgivarsammanslutningar; en ledamot skall utses bland personer, föreslagna av landsorganisationen i Sverige, samt vid tjänstgöring i arbetsrådet ersätta en av dess ledamöter, som utsetts efter förslag av arbetarsammanslutningar. För var och en av ledamöterna utses i enahanda ordning minst två suppleanter, av vilka en bör vara förtrogen med förhållandena inom trädgårdsskötseln.

Vid arbetsrådets behandling av ärende, som avses i denna lag, skola, med iakttagande av vad i 9 § 6 mom. lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning stadgas, närvara båda de ledamöter, vilka utsetts i här nämnd ordning, eller för dem utsedda suppleanter. I övrigt skola bestämmelserna i nämnda paragraf i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet.

10 §.

1 mom. Äro sådana rikssammanslutningar av arbetsgivare och arbetare, som kunna anses företräda flertalet arbetsgivare och arbetare inom visst verksamhetsområde, som i denna lag avses, ense om viss eftergift i något avseende, varom stadgas i 5 § eller 7 § 3 mom., må Konungen på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande förordna, att eftergiften må inom verksamhetsområdet i fråga allmänt tillgodonjutas.

2 mom. Skulle tillämpningen av denna lag medföra särskilda svårigheter inom viss del av riket eller ock sådana svårigheter för visst arbete eller företag, att dess fortsatta bedrivande därigenom äventyras, må Konungen på framställning av arbetsrådet eller efter dess hörande medgiva av förhållandena påkallat undantag från lagens tillämpning.

11 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av yrkesinspektionen. Därvid skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd.

(Gällande lag:)

(Kungl. Maj:ts förslag:)

12 §.

Använder arbetsgivare arbetare till arbete i strid mot vad i denna lag är stadgat eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, straffes med dagsböter. Var arbetaren under 18 år, vare den, som har vårdnaden om arbetaren, där användandet skett med hans vetskap och vilja, förfallen till böter från och med fem till och med femtio kronor.

13 §.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrives i 6 § 1 mom., eller att iakttaga vad enligt 8 § andra, tredje eller fjärde stycket åligger honom, straffes med dagsböter.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i anteckning, som avses i 8 § andra stycket, straffes med dagsböter ej under fem.

14 §.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

14 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

15 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av kommun eller hushållnings-sällskap, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

Lag samma vare, där arbetsrådet efter framställning av arbetsgivare godtagit viss person såsom arbetsföreståndare i arbetsgivarens ställe.

16 §.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgats beträffande användande av minderårig eller kvinna till arbete, skall sådan begränsning lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft, såvitt den avser arbetsrådets befogenhet och verksamhet, den 1 augusti 1945 och i övrigt den 1 november 1945 samt gäller till och med den 31 oktober 1948. *Beträffande förseelse mot lagen, som begåtts under tiden för dess giltighet, skall dock vad i lagen är stadgat fortfara att gälla efter sistnämnda dag.*

Denna lag träder i kraft, såvitt den avser arbetsrådets befogenhet och verksamhet, den 1 augusti 1948 och i övrigt den 1 november 1948.

I en inom andra kammaren före avlämnandet av propositionen nr 192 väckt motion, nr 31, som hänvisats till lagutskott, har herr *Landgren* hemställt, att riksdagen, med beaktande av vad i motionen framhållits, måtte »besluta sådan ändring av lantarbetstidslagen, I. § 4», att de i motionen anförda önskemålen kunde bli tillgodosedda. Motionen II: 31 har av andra lagutskottet behandlats i samband med propositionen nr 192. Angående motionens närmare innehåll se nedan.

Utskottet har vidare i samband med propositionen nr 192 till behandling förehaft sex i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 345 av herrar *Sundelin* och *Osvald*,

nr 346 av herr *Niklasson* och herr *Nilsson, Bror*, samt

nr 347 av herr *Isaksson m. fl.* ävensom

inom andra kammaren

nr 504 av herr *Rubbestad m. fl.*,

nr 505 av herr *Svensson* i *Ljungskile m. fl.* samt

nr 506 av herr *Nolin m. fl.*

I motionerna I: 345 och II: 505, vilka äro likalydande, har hemställts, att »riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 192 måtte besluta, att lantarbetstidslagens tillämpningsområde måtte begränsas till jordbruk där minst två arbetare äro anställda».

I motionerna I: 346 och II: 504, vilka äro likalydande, har hemställts, att »riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 192 måtte besluta, att någon ändring av tillämpningsområdet för nu gällande lantarbetstidslag icke skall ske».

I motionerna I: 347 och II: 506, vilka äro likalydande, har hemställts, att »riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 192 med förslag till lantarbetstidslag måtte avslå de i 1 § punkterna 1 och 2 samt i 4 § momenten 1 och 2 föreslagna ändringarna i nu gällande lag av den 8 juni 1945».

I motionen II: 31 anföres följande:

Arbetstidslagens tillämpningsområde för jordbruket begränsas att nu endast omfatta företag, som regelmässigt sysselsätta mer än två arbetare. Därför lämnas en mycket stor del av jordbruksföretagen utanför arbets-tidsregleringen.

En utsträckning av tillämpningsområdet är därför synnerligen behövligen. Starka skäl tala för att lagen göres tillämplig även för företag, som i regel sysselsätta en arbetare.

Med hänsyn till jordbruksarbetets beskaffenhet ha i lagen medgivits olika uppdelningar av maximiarbetstiden per vecka under sommar- och vintertid. Denna uppdelning har emellertid medfört att skillnaden emellan de olika årstidernas arbetstid blivit alltför markerad.

Den ordinarie arbetstiden är under veckorna i januari, februari samt december 43 timmar, under mars, oktober och november 48 timmar och under tiden april—september 52 timmar. En sådan uppdelning är högst olämplig. Den långa arbetsveckan, som tillämpas under sommartiden, gör, att jordbruksarbetet under denna tid blir mycket påfrestande. Dessutom medför denna uppdelning olägenheter i avlöningshänseende. Under vintermånaderna, med den förhållandevis korta arbetstiden, blir förtjänsten låg, under det att utgifterna i regel äro högre på vintern än under sommarmånaderna.

En utjämning av arbetstiden så att en enhetlig arbetsvecka på 48 timmar året runt tillämpas förefaller därför riktigast.

Djurskötarna ha hittills haft arbetstiden räknad i tvåveckorsperioder med högst 100 timmar. Härmed ha djurskötarna två timmar längre arbetstid per vecka än övriga arbetare inom jordbruksnäringen. Det måste anses som en rimlig fordran, att djurskötarnas arbetstid blir lika med den som gäller för övriga jordbruksarbetare.

Det är otvivelaktigt ett stort allmänt intresse att lantarbetarna i arbetstids-hänseende bli, så långt detta är möjligt, likställda med övriga arbetargrupper inom samhället. Sannolikt har den omständigheten att lantarbetarna haft en ogynnsammare arbetstidsfördelning spelat en icke oväsentlig roll i fråga om flykten från jordbruket. Den alltjämt pågående rationaliseringen inom jordbruket bör kunna göra det möjligt att åstadkomma en utjämning av arbetstiden till 48 timmars vecka. Detta skulle för jordbruket i sin helhet bidra till möjligheterna att behålla den vanda arbetskraften och på så vis lättare kunna övervinna de svårigheter, som onekligen finnas. Risk kan eljest föreligga för att främst de yngre årsklasserna välja annat yrke än lantarbetarens. Dessa faktiska omständigheter kunna i framtiden ge anledning till svårigheter som bli synnerligen besvärliga att bemästra.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda lagförslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna i motionerna I: 345, I: 346, I: 347, II: 504, II: 505 och II: 506 åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till propositionen och motionerna.

Den i propositionen föreslagna nya lantarbetstidslagen är avsedd att ersätta lantarbetstidslagen den 8 juni 1945, som gäller till och med den 31 oktober 1948. Ändringarna i förslaget i förhållande till nu gällande lag framgå av de i utlåtandet intagna parallella lagtexterna, till vilka utskottet får hänvisa. De viktigaste ändringarna äro följande.

Den nya lantarbetstidslagen föreslås skola gälla alla företag, där i regel användes minst en arbetare. För närvarande är lantarbetstidslagen tillämplig endast å företag, där i regel användas minst två arbetare. Dikning på ackord föreslås icke längre skola vara undantaget från lantarbetstidslagens tillämpning. En utjämning av årsarbetstidens fördelning på sommar- och vinterhalvåret föreslås. Detta medför en förkortning av veckoarbetstidens längd under sommaren för utearbetare och arbetare med blandat arbete. Den ordinarie arbetstiden för djurskötare föreslås sänkt från 100 timmar för två arbetsveckor i följd till 96 timmar för samma tid.

Utskottet. Lantarbetstidslagen den 8 juni 1945 gäller endast till och med den 31 oktober i år. Sakkunniga, som tillkallats för en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen, kunna icke beräknas slutföra detta arbete så snart, att en därpå grundad lagstiftning kan träda i kraft förrän om flera år. Med hänsyn härtill anser utskottet, att den pågående arbetstidsutredningen icke bör utgöra hinder för att lantarbetstidslagen nu blir föremål för en saklig revision i vissa avseenden.

Lantarbetstidslagens tillämpningsområde är för närvarande inskränkt till företag, där i regel användas minst två arbetare. I propositionen föreslås en utvidgning av tillämpningsområdet till att omfatta alla företag, där i regel användes minst en arbetare. Detta förslag överensstämmer med önskemål, som framföres i motionen II: 31. I samtliga de motioner, som väckts i anledning av förevarande proposition, yrkas däremot, att den föreslagna lantarbetstidslagens tillämpningsområde begränsas till att avse företag, där minst två arbetare äro anställda. Redan nu torde den rådande konkurrensen om arbetskraften inom jordbruket ha tvingat även de mindre företagen att i stor utsträckning för sina anställda tillämpa samma arbetstid som gäller för större jordbruk. Olägenheterna av den föreslagna utvidgningen torde därför för arbetsgivarna bli obetydliga och väsentligt övervägas av angelägenheten av att även arbetstagare inom det mindre jordbruket bli delaktiga av det skydd arbetstidslagstiftningen avser att ge. Skulle på några håll olägenheter uppstå vid anpassning till laglig arbetstidsreglering, har arbetsrådet möjlighet att medgiva behövliga dispenser. Utskottet förordar, att lagens tillämpningsområde bestämmes i enlighet med det i propositionen framlagda förslaget.

Dikningsarbete, som utföres på ackord, är enligt den nuvarande lantarbetstidslagen undantaget från lagens tillämpning. I förslaget till ny lantarbetstidslag har detta undantag icke medtagits, d. v. s. lagen skulle komma att gälla även för dikningsarbete på ackord. I motionerna I: 347 och II: 506 yrkas, att den föreslagna lantarbetstidslagen i denna del får samma lydelse som den nu gällande lagen. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla följande. Om dikningsarbete på ackord utföres under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, är arbetet enligt 1 § andra stycket a) undantaget från lagens tillämpning. Skulle däremot dikningsarbete på ackord utföras under sådana förhållanden, att det måste anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, torde det saknas skäl att undantaga sådant arbete från lagens tillämpningsområde. Den omständigheten att arbetet utföres på ackord får i detta sammanhang icke tillmätas någon betydelse. Ur principiell synpunkt får det anses oriktigt att låta avlöningsformen vara avgörande för frågan huruvida ett visst arbete skall vara underkastat arbetstidsreglering eller icke. Utskottet tillstyrker således det i propositionen fram-

lagda förslaget beträffande dikningsarbete och avstyrker motionerna I: 347 och II: 506 i denna del.

Enligt den nuvarande lantarbetstidslagen är den ordinarie arbetstiden för utarbetare begränsad för arbetsvecka till 43 timmar under januari, februari och december, till 48 timmar under mars, oktober och november samt till 52 timmar under tiden april—september. För arbetare, som i regel användes till såväl djurskötsel som annat arbete (arbetare med blandat arbete), får den för utarbetare medgivna veckoarbetstiden under vinterhalvåret utökas med två timmar i veckan. Enligt den i propositionen föreslagna lantarbetstidslagen skulle veckoarbetstiden för utarbetare bli 45 timmar under tiden november—februari och 50 timmar under tiden mars—oktober. För arbetare med blandat arbete skulle veckoarbetstiden under tiden november—februari bli högst 47 timmar. I motionerna I: 347 och II: 506 yrkas avslag på de föreslagna ändringarna beträffande veckoarbetstiden. I motionen II: 31 uttalas sympatier för en sådan utjämning av arbetstiden, att en enhetlig arbetsvecka av 48 timmar året runt erhålles.

Från lantarbetarhåll har uttryckts önskemål om en utjämning av årsarbetstidens fördelning på sommar- och vinterhalvåret. Enligt utskottets mening tala starka skäl för en sådan utjämning. För att på längre sikt kunna bevara arbetskraften vid jordbruket torde det vara nödvändigt att anknyta arbetstidsregleringen på jordbrukets område så nära som möjligt till den allmänna arbetstidsregleringen. Såsom departementschefen framhållit, torde det emellertid åtminstone tills vidare vara ofrånkomligt att bibehålla en viss spännvidd mellan sommar- och vinterarbetstid. Utskottet finner den i propositionen föreslagna arbetstidsfördelningen lämpligt avvägd.

Enligt den nuvarande arbetstidslagen får arbetstiden för djurskötare icke överstiga 100 timmar för två veckor i följd. I propositionen föreslås, att denna arbetstid minskas till 96 timmar. Önskemål i samma riktning framföres i motionen II: 31. I motionerna I: 347 och II: 506 yrkas avslag på de föreslagna ändringarna. Departementschefen har framhållit, att både längden av den för djurskötare nu stadgade arbetstiden och den ogynnsamma förläggningen av arbetstiden tala för att veckoarbetstiden nedbringas till den för arbetare i allmänhet gällande 48-timmarsveckan. Emellertid har departementschefen med hänsyn till ersättartjänstgöringen ansett att djurskötarnas arbetstid alltjämt bör beräknas för tvåveckorsperiod. Utskottet finner på de av departementschefen anförda skälen rimligt, att djurskötarnas arbetstid förkortas på sätt i propositionen föreslagits.

Ej heller i övrigt har utskottet funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget, och utskottet får därför hemställa,

A. att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 345, I: 346, I: 347, II: 504, II: 505 och II: 506 bifalla förevarande proposition nr 192 oförändrad; och

B. att motionen II: 31 måtte anses besvarad genom vad utskottet under A. hemställt.

Stockholm den 11 maj 1948.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit
från första kammaren: herrar Norman, Holmbäck, Forslund*, Löfvander*, Nils Elowsson, Uhlén, Carl Eric Ericsson och Hollertz;
från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hellbacken*, Johnsson i Kastanjegården, Hermansson, Holm, Andersson i Gisselås, fru Johansson i Norrköping* och herr Carlsson i Bakeröd.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Holmbäck, Löfvander, Carl Eric Ericsson, Hollertz, Johnsson* i Kastanjegården, *Andersson* i Gisselås och *Carlsson* i Bakeröd, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

De skäl som framförts mot en ändring av den nuvarande lantarbetstidslagen äga stor styrka. Rådande förhållanden inom lagens giltighetsområde torde inte ha givit anledning till allvarliga anmärkningar. Utsträckandet av giltighetsområdet till att omfatta även företag med allenast en arbetare kommer att i viss utsträckning medföra ett övervältrande av arbetet från lönarbetaren till bonden eller hans hustru. Därtill kommer att under nuvarande arbetskraftsförhållanden arbetstagaren säkerligen har stora möjligheter att uppnå tillfredsställande resultat beträffande sina arbetsförhållanden utan tillgripande av utvidgad lagstiftning. Den i propositionen föreslagna överflyttningen av två arbetstimmar i veckan från sommaren till vintern kommer, med tanke på den stora mängd arbetsuppgifter som finnas i jordbruket sommartid, att verka i hög grad produktionshämmande och kan därför ej anses välmotiverad. Behovet av att införa dikningsarbete,

som utföres på ackord, under en utvidgad lagstiftning synes ej tillräckligt styrkt. Då dessutom allmän arbetstidsutredning för närvarande pågår och riksdagen i dylika fall brukar innan lagändring vidtages invänta resultatet härav, får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte avslå det genom förevarande proposition nr 192 framlagda förslaget till lantarbetstidslag och i stället för sin del antaga följande förslag till

Lag

**om fortsatt giltighet av lantarbetstidslagen den 8 juni 1945
(nr 265).**

Härigenom förordnas, att lantarbetstidslagen den 8 juni 1945, vilken gäller till och med den 31 oktober 1948, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 oktober 1951. Be-
träffande förseelse mot lagen, som begåtts under tiden för dess giltighet, skall dock vad i lagen är stadgat fortfara att gälla efter sistnämnda dag.

B. att motionerna I: 345, I: 346, I: 347, II: 504, II: 505 och II: 506 måtte anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt; samt

C. att motionen II: 31 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.
